Administratīvā rajona tiesa
Rīgas tiesu nams

Lietas arhīva Nr. A42-01649-23/9
ECLI:LV:ADRJRIT:2023:1221.A420164923.2.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2023.gada 21.decembrī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese L.Andersone,
piedaloties pieteicējam /pers. A/, pieteicēja pārstāvei /pers. B/, atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras – pārstāvei /pers. C/,
atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikuma par publiski tiesisko attiecību – apdrošināšanas stāža no 1991.gada 5.marta līdz 1996.gada 25.februārim – konstatēšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers. A/ vērsās tiesā ar pieteikumu par publiski tiesisko attiecību konstatēšanu. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem apsvērumiem.
[1.1] Apdrošināšanas stāžā ir ieskaitāms periods no 1991.gada 5.marta līdz 1996.gada 25.februārim, kad pieteicējs bija nodarbināts apvienībā /Nosaukums/, kas vēlāk reorganizēta par Rīgas pilsētas sabiedrību ar ierobežotu atbildību /Nosaukums/, reģistrācijas Nr./reģistrācijas numurs/ (turpmāk – sabiedrība /Nosaukums/).
[1.2] Ziņas par šo nodarbinātību nevar iegūt dokumentu neesamības dēļ, arhīvs ziņas par pieteicēja darbu minētajā periodā sniegt nevar. Sabiedrības personālsastāva dokumenti arhīva glabāšanā nav tikuši nodoti.
[1.3] Pieteicējam nav saglabājusies darba grāmatiņa, kā arī nav nekādu citu dokumentu, kas pierādītu un apliecinātu apdrošināšanas stāžu minētajā periodā, kā arī šādus dokumentus nav iespējams iegūt vai atjaunot.
Līdz ar to šis periods citādi nevar tikt ieskaitīts apdrošināšanas stāžā, kā vien ar tiesas starpniecību, lai nodrošinātu atbilstošas vecuma pensijas saņemšanu, sasniedzot pensionēšanās vecumu.
[1.4] Pieteicējs ir lūdzis ar viņu sabiedrībā /Nosaukums/ nodarbinātām personām (/pers. D/ un /pers. E/) sniegt liecības par to, ka attiecīgajā laika posmā pieteicējs strādāja pie konkrētā darba devēja, kas apliecināts pie zvērināta notāra, tādējādi pierādot nodarbinātības faktu un apdrošināšanas stāžu.

[2] Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (turpmāk – aģentūra) rakstveida paskaidrojumā pieteikumu uzskata par nepamatotu un lūdz to noraidīt, pamatojoties uz turpmāk norādītajiem argumentiem.
[2.1] Periods no 1991.gada 5.marta līdz 1996.gada 25.februārim netika ieskaitīts pieteicēja apdrošināšanas stāžā, jo pieteicējs šo periodu nav pierādījis.
[2.2] No 1991.gada 1.janvāra līdz 1995.gada 31.decembrim apdrošināšanas stāžu veido vienīgi tie periodi, kuru laikā par personu bija veiktas vai bija jāveic apdrošināšanas iemaksas.
[2.3] Saskaņā ar Sociālās apdrošināšanas informācijas sistēmā (turpmāk – SAIS) pieejamajiem datiem sabiedrība /Nosaukums/ ir reģistrēta kā sociālās apdrošināšanas iemaksu veicēja no 1991.gada 28.maija. Saskaņā ar datu bāzē „Lursoft" pieejamajiem datiem sabiedrība /Nosaukums/ ir reģistrēta Uzņēmumu reģistrā 1991.gada 28.maijā. Līdz ar to nav pamatots pieteicēja prasījums par darba attiecību konstatēšanu pirms minētā datuma – periodā no 1991.gada 5.marta līdz 1991.gada 27.maijam.
[2.4] Ar Ministru kabineta 2002.gada 23.aprīļa noteikumu Nr.165 „Apdrošināšanas periodu pierādīšanas, aprēķināšanas un uzskaites kārtība" (turpmāk –noteikumi Nr.165) 5.29.apakšpunktā noteikto dokumentu – tiesas spriedumu, var apliecināt darba stāžu līdz 1995.gada 31.decembrim.
[2.5] No 1996.gada 1.janvāra apdrošināšanas stāžā ieskaita mēnešus, kuros darba devējs personu ir reģistrējis darba ņēmēja statusā, ir norādījis obligāto iemaksu objektu un par kuru veicis apdrošināšanas iemaksas vai bija jābūt veiktām apdrošināšanas iemaksām.
[2.6] Izvērtējot izziņu Nr.23/1280896 par apdrošinātās personas iemaksām par periodu no 1996.gada 1.janvāra, kopš pastāv individualizēta darba ņēmēju uzskaite, secināms, ka pirmais nodarbinātības periods SAIS pieteicējam ir reģistrēts no 1998.gada 1.novembra. Proti, pieteicējs nav reģistrēts kā darba ņēmējs pie darba devēja sabiedrības /Nosaukums/. Pieteicējam nav reģistrēti ienākumi un līdz ar to sociālās apdrošināšanas iemaksas netika veiktas un tās nebija jāveic. Līdz ar to prasījums par apdrošināšanas stāža konstatēšanu periodā no 1996.gada 1.janvāra līdz 1996.gada 25.februārim nav pamatots. Tādējādi tas netieši liecina par to, ka arī pirms tam pieteicējs nav bijis darba ņēmējs minētajā sabiedrībā.
[2.7] Aģentūras rīcībā ir pieteicēja iesniegta darba grāmatiņa Nr.3553964 un Nr.7128829, kas satur ziņas par viņa nodarbinātību no 1979.gada līdz 2005.gadam, tomēr tajās nav ierakstu par nodarbinātību sabiedrībā /Nosaukums/. Nav izpildījies priekšnosacījums juridiska fakta konstatēšanai, jo darba grāmatiņa nav zudusi, tā nesatur informāciju, ka pieteicējs būtu bijis darba attiecībās ar minēto sabiedrību.
[2.8] Pieteicējs nav minēts darba devēja ziņojumos, iesniegtajos dokumentos nav informācijas par pieteicēja pieņemšanu vai atbrīvošanu no darba, kā arī nav iekļauts nodarbināto personu sarakstā uz 1995.gada 31.decembri. Pieejamie dokumenti un informācija SAIS liecina, ka pieteicējs nav bijis darba tiesiskajās attiecībās ar minēto sabiedrību /Nosaukums/.

[3] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāve pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā minētajiem argumentiem un papildus pieteicējs paskaidroja, ka darba grāmatiņa tika nozaudēta, tāpēc tika izrakstīts darba grāmatiņas dublikāts, kurā ierakstīti tie darba periodi, kurus bija iespējams atjaunot. Darba

periodu, kad pieteicējs strādāja sabiedrībā /Nosaukums/ atjaunot neizdevās. Pieteicējs bija nodarbināts apvienībā /Nosaukums/, kas vēlāk tika pārdēvēta par sabiedrību ar ierobežotu atbildību. Šajā laikā pieteicējs veica algotu darbu, strādāja par atbalsta inženieri. Ar pieteicēju bija noslēgts darba līgums, atbilstoši tā laika normatīvajiem aktiem. Pieteicēju pieņēma darbā ar rīkojumu, algu izmaksāja kasiere reizi mēnesī valūtā, kas tajā laikā bija spēkā. Kā pieteicējs atceras, tie bija apmēram 140 lati. Uz darbu pieteicējs devās katru dienu no plkst.9.00 līdz 17.30. Pieteicēja pienākumos ietilpa visi darbi, kas bija nepieciešami uzņēmuma darbībai. Uzņēmums darbojās vairākos virzienos – mēbeļu ražošana, piekabju sagatavošana no Krievijas un Polijas. Darba pienākumos pieteicējs vairākkārt tika norīkots komandējumos uz Krieviju un Poliju un veica darbus, kas tajā laikā bija nepieciešami.

Aģentūras pārstāve pieteikumu neatzina, balstoties uz paskaidrojumos minētajiem argumentiem.

Tiesas sēdē tika nopratināti liecinieki /pers. D/ un /pers. E/.

Motīvu daļa

[4] Pieteicējs lūdz konstatēt faktu, ka viņa apdrošināšanas stāžā iekļaujams darbs periodā no 1991.gada 5.marta līdz 1996.gada 25.februārim, kad viņš bija nodarbināts apvienībā /Nosaukums/, kas vēlāk reorganizēta par sabiedrību /Nosaukums/.

[5] Saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 2.punktu no 1991.gada 1.janvāra līdz 1995.gada 31.decembrim apdrošināšanas stāžu veido darba periodi, kuros ir veiktas vai bija jāveic sociālās apdrošināšanas iemaksas.

Arī Senāts par apdrošināšanas stāžā ieskaitāmo periodu no 1991.gada 1.janvāra līdz 1995.gada 31.decembrim ir atzinis, ka atbilstoši likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 2.punktam laikā no 1991.gada 1.janvāra līdz 1995.gada 31.decembrim apdrošināšanas stāžu veido vienīgi tie periodi, kuru laikā par personu bija veiktas vai bija jāveic apdrošināšanas iemaksas (sk. *Senāta 2012. gada 30. novembra sprieduma lietā Nr. SKA-578/2012 3.2. punktu*).

Kārtību, kādā ir pierādāms un aprēķināms apdrošināšanas stāžs, atbilstoši likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 2.[1] punktam noteic noteikumi Nr.165. Saskaņā ar šo noteikumu 20.1.apakšpunktu darbu iestādēs, organizācijās un uzņēmumos pierāda, pamatojoties uz dokumentiem, kuri norādīti šo noteikumu 5.1., 5.3., 5.6., 5.7. un 5.29. apakšpunktā: darba grāmatiņa (darba līgumu grāmatiņa); darba līgums un dokumenti par tā izpildi, kuros ir norāde par attiecīgā darba perioda pabeigšanu; Latvijas valsts arhīvu vai citu valstu arhīvu izziņas; darba devēja izziņa, kas izsniegta saskaņā ar šo noteikumu 11. punktu, un tiesas spriedums.

[6] Lietā nav strīda, ka pieteicēja nodarbinātību apvienībā /Nosaukums/, kas vēlāk reorganizēta par sabiedrību /Nosaukums/, neapliecina dokumentāri pierādījumi.

Pieteicējs norāda, ka darba grāmatiņa nav saglabājusies un ir pievienojis arhīva izziņu Nr.PDVA-6.2.2./5930, kurā norādīts, ka sabiedrības /Nosaukums/ personālsastāva dokumenti arhīva glabāšanā nav nodoti.

Aģentūra norāda, ka tās rīcībā ir pieteicēja iesniegta darba grāmatiņa Nr.3553964 un Nr.7128829, kas satur ziņas par pieteicēja nodarbinātību no 1979.gada līdz 2005.gadam, tomēr tajās nav ierakstu par pieteicēja nodarbinātību sabiedrībā /Nosaukums/. Līdz ar to aģentūras ieskatā nav izpildījies priekšnosacījums juridiska fakta konstatēšanai, jo pieteicēja darba grāmatiņa nav zudusi, tā nesatur informāciju, ka pieteicējs būtu bijis darba attiecībās ar sabiedrību /Nosaukums/.

Tiesa konstatē, ka darba grāmatiņā Nr.3553964 ir veikts tikai viens ieraksts par pieteicēja darba periodu Krievijā no 1979.gada 20.jūlija līdz 1979.gada 20.augustam. Darba grāmatiņā Nr.7128829 ir veikti vairāki ieraksti par pieteicēja darba periodu no 1982.gada 5.aprīļa līdz 1991.gada 28.februārim un pēdējais ieraksts par periodu no 2005.gada 16.februāra līdz 2005.gada 7.novembrim. No darba grāmatiņas Nr.7128829 titullapas redzams, ka tas ir darba grāmatiņas dublikāts, kas izdots pieteicējam Kazahstānā 1999.gada 29.novembrī.

Līdz ar to tiesai nav pamata apšaubīt tiesas sēdē paskaidroto, ka pieteicēja darba grāmatiņa tika nozaudēta, tāpēc tika izrakstīts darba grāmatiņas dublikāts, kurā ierakstīti tie darba periodi, kurus bija iespējams atjaunot, savukārt darba periodu, kad pieteicējs strādāja sabiedrībā /Nosaukums/ atjaunot neizdevās.

[7] Aģentūra pamatoti norāda, ka noteikumi Nr.165, kuros tiesas spriedums minēts kā viens no apdrošināšanas stāža apliecinošiem dokumentiem, attiecas uz apdrošināšanas periodiem, kas uzkrāti līdz 1995.gada 31.decembrim. Tomēr minētais pats par sevi nenozīmē, ka tiesas spriedumā nevarētu konstatēt apdrošināšanas stāžu, kas uzkrāts pēc 1996.gada 1.janvāra.

Kā tas izriet no likuma „Par valsts pensijām" 1.panta 1.apakšpunkta un 9.panta otrās daļas 1.punkta „a" apakšpunkta valsts pensijas piešķiršanai nepieciešamo apdrošināšanas stāžu veido apdrošināšanas iemaksu periodi, kuru laikā persona bijusi obligāti sociāli apdrošināmā persona kā darba ņēmējs, kurš normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā bija reģistrēts sociālās apdrošināšanas iemaksu administrācijā un par kuru veiktas vai bija jāveic apdrošināšanas iemaksas.

Arī tiesu praksē atzīts, ka tikai no 2011.gada 1.janvāra persona ir sociāli apdrošināta pensiju apdrošināšanai, ja faktiski ir veiktas obligātās iemaksas. Savukārt no 1991.gada 1.janvāra līdz 2010.gada 31.decembrim darba ņēmējs ir uzskatāms par sociāli apdrošinātu personu gan tad, ja par viņu faktiski ir veiktas obligātās valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas, gan arī tad, ja iemaksas par personu bija jāveic (*sk. Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 19.jūnija sprieduma lietā Nr.A420416413 13.1.apakšpunktu un tajā veikto tiesību normu analīzi*).

Līdz ar to izskatāmajā lietā ir jāpārbauda, vai pieteicējs no 1991.gada 5.marta līdz 1996.gada 25.februārim ir bijis darba ņēmējs.

[8] Liecinieks /pers. D/ tiesas sēdē liecināja, ka viņš sabiedrībā /Nosaukums/ strādāja dažus mēnešus laika periodā no 1992.gada 21.februāra līdz 1992.gada 14.aprīlim. Šajā periodā uzņēmumā strādāja arī pieteicējs. Liecinieks uzņēmumā bija referents, strādāja tūrisma virzienā - veda uz Poliju cilvēkus iepirkties. Pieteicējs nodarbojās ar tehniskajiem jautājumiem. Liecinieks darbā ar pieteicēju tikās katru dienu, risinot jautājumus saistībā ar autobusu.

Liecinieks tiesai uzrādīja darba grāmatiņu, saskaņā ar kuru viņš 1992.gada 21.februārī pieņemts darbā sabiedrībā /Nosaukums/ par referentu /Nosaukums/ centrā, atbrīvots no darba 1992.gada 14.aprīlī pēc paša vēlēšanās.

[9] Liecinieks /pers. E/ tiesas sēdē liecināja, ka viņš uzņēmumā /Nosaukums/ sāka strādāt kopš tā dibināšanas 1989.gadā. Uzņēmums sākumā darbojās kā kooperatīvs, bet 1991.gadā uzņēmumu pārveidoja par sabiedrību ar ierobežotu atbildību. Liecinieks sākumā sabiedrībā /Nosaukums/ bija direktors, pēc tam direktora vietnieks. Pieteicēju liecinieks pieņēma darbā uz dokumentu pamata, grāmatvedībā tika veikts ieraksts darba grāmatiņā. Liecinieks nevar atbildēt uz jautājumiem par nodokļu nomaksu un dokumentāciju, jo ar to nodarbojās uzņēmuma grāmatvedība. Pieteicējs uzņēmumā strādāja kā liecinieka palīgs, mūsdienās tas ir menedžera amats. Uzņēmuma pamatnodarbošanās bija tūrisms, paralēli uzņēmums arī izgatavoja mazgabarīta mēbeles, nodarbojās ar tirdzniecību (pirka-pārdeva). Pieteicējs gan strādāja ražošanā, kur izgatavoja mēbeles, gan kopā ar liecinieku brauca

komandējumos, organizējot tūrisma braucienus. Liecinieks nevar komentēt, kāpēc datubāzē nav datu par pieteicēju par 1996.gadu. Pieteicējs uzņēmumā strādāja no 1991.gada, apmēram 5-6 gadus, līdz 1996.gadam, gandrīz līdz sabiedrības /Nosaukums/ darbības beigām. Pieteicējs aizgāja ātrāk, liecinieks neilgi pēc viņa. Datumus liecinieks nosaukt nevar, bet tas bija laikā no 1991.gada līdz 1996.gadam.

Liecinieks tiesai uzrādīja darba grāmatiņu, saskaņā ar kuru viņš 1989.gada 4.septembrī pieņemts darbā apvienībā /Nosaukums/, 1991.gada 25.augustā atbrīvots no darba sakarā ar pārvedumu uz sabiedrību /Nosaukums/, 1991.gada 26.augustā iecelts par direktoru sabiedrībā /Nosaukums/, 1991.gada 22.decembrī pārvests par direktora vietnieku un 1996.gada 1.martā atbrīvots no darba pēc paša vēlēšanās.

[10] Tiesa, novērtējot minētās liecinieku liecības, tās vērtē kā ticamas, konsekventas, savstarpēji papildinošas. Tiesa ņem vērā, ka liecinieki tika brīdināti par kriminālatbildību, kā arī, tiesai un procesa dalībniekiem uzdodot precizējošus jautājumus, nebija vērojama liecinieku nonākšana pretrunās. Tiesai nerodas iespaids, ka liecinieku atbildes bijušas iepriekš sarunātas.

No liecinieku atbildēm izriet, ka pieteicējs bija nodarbināts sabiedrībā /Nosaukums/ un veica tajā uzņēmuma vadības palīga pienākumus. Ar pietiekamu ticamību no liecībām izriet, ka pieteicēja darba periods aptver laika posmu no 1991.gada 5.marta līdz 1996.gada 25.februārim. Lai gan zināmas šaubas paliek par precīzi norādītajiem datumiem, tomēr minētās šaubas konkrētajā gadījumā nesasniedz tādu pakāpi, lai tiesa uz to pamata izdarītu noteiktus secinājumus par citādām pieteicēja nodarbinātības laika robežām. Administratīvajā procesā darbojas privātpersonas tiesību ievērošanas princips, no kura cita starp izriet, ka šaubas par faktiskajiem apstākļiem, kuras tiesa nevar novērst citādā veidā, ir tulkojamas par labu privātpersonai.

Tā kā ieraksts /pers. E/ darba grāmatiņā apstiprina faktu, ka apvienība /Nosaukums/ pastāvēja jau kopš 1989.gada 4.septembra, kas vēlāk tika reorganizēta par sabiedrību /Nosaukums/, tiesa noraida arī aģentūras argumentu, ka pieteicēja prasījums par darba attiecību konstatēšanu pirms 1991.gada 28.maija nav pamatots.

[11] Pastāvot šādiem iepriekš konstatētajiem apstākļiem, tiesa secina, ka ir pamats konstatēt faktu, ka pieteicēja apdrošināšanas stāžā ir ieskaitāms darba periods apvienībā /Nosaukums/, kas vēlāk reorganizēta par sabiedrību /Nosaukums/, reģistrācijas Nr./reģistrācijas numurs/, no 1991.gada 5.marta līdz 1996.gada 25.februārim.

[12] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta trešo daļu valsts nodeva netiek atlīdzināta, ja pieteikuma priekšmets bija konkrētu publiski tiesisko attiecību pastāvēšanas, nepastāvēšanas vai to satura konstatācija. Tādējādi valsts nodeva pieteicējam nav atlīdzināma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126. panta trešo daļu, 251. panta sesto daļu, 256. pantu, 290. pantu un 291. panta pirmo daļu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

apmierināt /pers. A/ pieteikumu un konstatēt faktu, ka laika periods no 1991.gada 5.marta līdz 1996.gada 25.februārim ir ieskaitāms /pers. A/ apdrošināšanas stāžā valsts vecuma pensijas aprēķinam.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese L.Andersone